

İMAM HATİP LİSESİ ARAPÇA DERS PROGRAMI UYGULAMALARIYLA İLGİLİ SORUNLAR¹

Prof. Dr. Mehmet Zeki AYDIN²

Öncelikle bu toplantıyı düzenleyen ve özellikle benim anketimi İstanbul'daki öğretmenlerimize dağıtan ve toplayan Ensar Vakfı ve Değerler Eğitim Merkezinin değerli yönetici ve çalışanlarına çok teşekkür ediyorum. Aynı şekilde toplantımıza katılanlara da teşekkür ediyorum.

Bu tebliğde, İmam Hatip Liselerinde Arapça ders programının uygulamalarıyla ilgili sorunlar ele alınacaktır. Önce kısaca problem ve araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilecek, sonra konuyla ilgili yapılan anketin sonuçları açıklanacaktır.

1. PROBLEM

Eğitimde niteliğin geliştirilmesi, eğitim kurumları ve eğitimcilerin en önemli çalışmalarını oluşturur. Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında tüm eğitim faaliyetleri önceden hazırlanan bir program çerçevesinde yürütülür. Okullarda öğrencilere hangi davranışların kazandırılacağı eğitim programlarında yer alır. Eğitimin kalitesi büyük ölçüde uygulanan programa bağlıdır. Uygulanan programlar ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın sürekli geliştirilmeye muhtaçtır.

Ülkemizde Arapça öğretimi ilk ve orta öğretimde; İmam-Hatip Liselerinde, yükseköğretimde; İlahiyat Fakülteleri, Arap Dili ve Edebiyatı bölümleri ile Arapça Öğretmenliği bölümlerinde; yaygın eğitim kurumlarında; Halk Eğitim Merkezleri ve özel dershanelerde yapılmaktadır.

İmam-Hatip ve Anadolu İmam-Hatip Liselerindeki meslek dersleri içinde, Arapça dersi bir anlamda anahtar konumundadır. Başta Kur'an ve Hadis olmak üzere dinî kaynaklar Arapça'dır. Bu nedenle meslekî metin/diyalogları okuyup anlayabilmek için bu dili öğrenmek gerekmektedir. Bugün İmam Hatip Liselerinin hazırlık sınıflarında haftada 15 saat Anadolu İHL de 9 saat, diğer sınıflarda 4'er saat Arapça dersi okutulmaktadır.

Açıldığından bu yana İmam-Hatip Liselerinde Arapça meslek dersi olarak okutulmaktadır.³ Bu okullarda okutulan Arapça dersleri ile ilgili yazılı fazla bir değerlendirme olmamasına rağmen,⁴ sözlü olarak dersle ilgili şikayetler dile getirilmekteydi. 1986 yılında konuyla ilgili orta kısım Arapça ders kitabı yazarlarının öğretmenler için hazırladığı "**Arapça Öğretiminde Rehber Kitap**" adlı eserde şu görüşler dile getirilmektedir:⁵ 1951 yılında İ.H. Okulları yeni bir statü ile tekrar öğretime açıldığında bu okullarda Arapça dersi meslek derslerinden birisi olarak okutulmaya başlandı. Burada okutulan Arapça dersleri, yüzyıllardır devam eden medrese sistemi içerisinde uygulanan Arapça öğretiminden farklı bir durumda olacaktı. ... Bununla birlikte yeni duruma uygun, çağımızdaki dil öğretim yöntem ve teknikleri de dikkate alınarak yeni bir Arapça öğretim yolu geliştirilemedi.

Bu vb. eleştiriler dikkate alınarak, 1999 yılında tüm meslek dersleri gibi Arapça ders programı geliştirildi.⁶ 2000-2001 öğretim yılından itibaren de okullarımızda uygulanmaktadır. Bu programa uygun ders kitaplarından hazırlık sınıfı kitapları ise 2001-2002 öğretim yılında

¹ Bu tebliğ, Değerler Eğitim Merkezi tarafından 6-7 Aralık 2003 tarihinde İstanbul'da düzenlenen "İmam-Hatip Liselerinde Eğitim ve Öğretim" konulu sempozyumda sunulmuştur.

² www.mehmetzekiaydin.com Email: mehmetzekiaydin@gmail.com

³ Arapça dersinin tarihi ile ilgili bak.: Ömer Demircan, **Dünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil**, Remzi Kitabevi, İst., 1988.

⁴ Konu ile ilgili bir değerlendirme için bak.: Emrullah İşler, "*İmam-Hatip Liselerinde Arapça Eğitimi Üzerine*", 06.06.1992 tarihli **Zaman Gazetesi**.

⁵ Mehmet Maksutoğlu ve Suat Cebeci, **Arapça Öğretiminde Rehber Kitap**, İst., 1986, s.5-6.

⁶ Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu 10.05.1999 tarih ve 39 sayılı kararı.

9,10,11. sınıf ders kitapları da 2002-2003 öğretim yılında kullanılmaya başlanmıştır. Bugün Milli Eğitim Bakanlığının kendi kitapları bir de Damla Yayınevine ait Arapça ders kitapları okullarımızda okutulmaktadır.

Üç öğretim yılı uygulanmış olan İHL Arapça ders programlarının program geliştirme ve değerlendirilme ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.

Problem Cümlesi:

Hatip Liselerinde Arapça ders programı nasıl uygulanmakta ve uygulamada hangi sorunlarla karşılaşmaktadır?

Alt Problemler:

1. Arapça dersinin öğretiminde uygulamada görülen yetersizlikler ve karşılaşılan sorunlar nelerdir?
2. Arapça dersinin amaçları gerçekleşmekte midir?
3. Arapça ders kitaplarını öğretmenler nasıl bulmaktadır?
4. Arapça ders programındaki metin/diyalogları öğretmenlerimiz nasıl bulmaktadırlar?
5. Arapça ders programındaki dilbilgisi kurallarını öğretmenlerimiz nasıl bulmaktadırlar?
6. Arapça dersinde hangi yöntemler kullanılmaktadır?
7. Arapça dersinde öğrenci başarısı nasıl değerlendirilmektedir?

2. AMAÇ VE ÖNEMİ

Arapça dersi İHL ders programında oldukça önemli bir yere sahiptir. Bugün İmam Hatip Liselerinin hazırlık sınıflarında haftada 15 saat Anadolu İHL de 9 saat, diğer sınıflarda 4'er saat Arapça dersi okutulmaktadır.

Bu araştırmanın temel amacı, İmam Hatip Liselerinde okutulan Arapça derslerinin öğretimindeki kalite ve başarıyı artırmaya katkıda bulunmaktır.

Araştırmanın temel amacı çerçevesinde, Arapça öğretimi alanındaki gelişmelere katkıda bulunmak üzere, ders programındaki amaçların ne kadar gerçekleştiği uygulamanın bugünkü durumunu, sorunlarını belirlemek hedeflenmiştir. Bunun için, bu dersi okutan öğretmenlerin görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın sonuçları, şu somut katkıları sağlayabilir.

1. Arapça öğretimine dikkatleri çekmek. Bunun sonucu olarak da, konuyla ilgili yeni alan araştırmalarının yapılması.
2. Mevcut ders programının uygulamasının nasıl olduğu, eksikliklerin neler olduğunun ortaya konularak, yeni program geliştirme çalışmalarında dikkate alınması.
3. Yeni program geliştirme çalışmaları sürecinde, eksiklerin giderilmesi.
4. Ders kitaplarında eksiklerin giderilmesi.
5. Arapça öğretiminde kullanılabilir, özel öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili çalışmalar yapılması.
6. Arapça öğretiminde kullanılabilir, ders araç gereçleri ile ilgili çalışmalar yapılması.
7. Programın uygulayıcısı öğretmenlerinin başarılarının artmasına katkı sağlaması.
8. Öğretmenlere yönelik hizmet-içi eğitim çalışmalarının plânlanması ve uygulaması çalışmalarına ışık tutmak.

3. SINIRLILIKLAR

1. Bu araştırma, İHL Arapça ders programının, program geliştirme açısından değerlendirilmesi ile sınırlıdır.
2. Ankete katılan Arapça öğretmenlerinin verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

3. Araştırmada sorulan anket sorularıyla sınırlıdır.

4. TANIMLAR

Bu araştırmada ele alınan bazı temel kavramların anlamları şöyledir;

Amaç: Eğitimciler tarafından düzenlenmiş programlar sonucu öğrenci davranışında gerçekleşmesi istenen değişme.

Arapça dersi: İH Liselerinde okutulan Arapça dersi.

Arapça ders programı: Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunca kabul edilen Arapça ders programı.

Ders programı: Öğretim programı içinde yer alan ve dersle ilgili olan eğitim faaliyetlerinin sistematik bir şekilde düzenlenmesidir.

Öğretim programı: Eğitim programı içerisinde yer alan ve öğrenme öğretme süreçleri ile ilgili tüm etkinlikleri kapsayan programdır.

Program geliştirme: Toplumdaki yeni gelişmeler göz önünde tutularak belli bir öğretim programının ya da bütün programların genel ve özel amaçları, ders konuları, öğretim yöntemleri ve değerlendirme yolları vb. bakımından araştırma ile düzeltilmesi, yenileştirilmesi ve önerilen değişikliklerin denendikten sonra genelleştirilmesi işi.

Program değerlendirme: Gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme süreci.

5. YÖNTEM

Bu araştırma, bir program değerlendirme çalışması olarak, bir alan araştırmasıdır. “Program değerlendirme, gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir.”⁷

Eğitim faaliyetlerinin değerlendirmesinin oldukça eski bir geçmişi vardır. Bu yüzyılda, eğitimciler birçok program değerlendirme modelleri geliştirmişlerdir. Günümüzde, kullanılan program değerlendirme modellerinden bazıları özetle şöyledir: 1. Hedefe dayalı değerlendirme, 2. Çevre, girdi, süreç ve ürün modeli, 3. Eğitsel eleştiri modeli.⁸

1. Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli: Tyler tarafından geliştirilen modelde, okuldaki ilgili ve yetkililer tarafından eğitim amaçlarının gerçekleşme durumu çözümlenmekte (analiz edilmekte) dir.⁹ Bu modelde, programın üç temel ögesi; amaçlar (hedefler), öğrenme yaşantıları ve değerlendirmedir. Bu modelin merkezinde, eğitim amaçları vardır. Programdaki amaçlar (hedefler), program sonucunda öğrencilerin kazanmaları beklenen olumlu davranışları ifade eder. Program değerlendirilmesinde de, eğitimin amaçlarına ne kadar ulaşıldığı ölçülür. Değerlendirme sürecinde, öğrenci davranışları, öğretimin başında ve sonunda olmak üzere en az iki kez ölçülerek, hedeflere ulaşma derecesi ölçülür.¹⁰

2. Çevre, Girdi, Süreç ve Ürün Modeli: Bu modele göre, yetkililer, program geliştirme sürecinde, 4 alanda değerlendirme yapılması gereklidir. Değerlendirilmesi gerekli alanlar; çevre, girdi, süreç ve üründür.¹¹

⁷ Münire Erden, **Eğitimde Program Değerlendirme**, Pegem yay., Ank., 1993, s.9.

⁸ Erden, a.g.e., s.10-13.

⁹ Fatma Varış ve Tanju Gürkan, “Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Programlarının Değerlendirilmesi”, **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, c:25, sayı:2, Ank., 1992, s.598.

¹⁰ Erden, a.g.e., s.10-11.

¹¹ Erden, a.g.e., s.12-13.

3. Eğitsel Eleştiri Modeli: 1975 yılında Eisner tarafından geliştirilen bu modelde önemli olan, kalitenin uzmanlar tarafından değerlendirilmesidir. Bu değerlendirme, bir sanat eserinin (resim, film vb.), uzman kişiler tarafından eleştirilmesine benzemektedir. Yani, eleştirme yeteneğine sahip eğitimciler, sonuçları değerlendireceklerdir. Modelin, betimleme, yorumlama ve değerlendirme olmak üzere üç boyutu vardır.¹²

Bu araştırmada, Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli izlenmiştir. Bunun için, dersi okutan öğretmenler tarafından eğitim amaçlarının gerçekleşme durumu çözümlenmeye (analiz edilmeye) çalışılmıştır. Buna göre, programın üç temel ögesi; amaçlar (hedefler), öğrenme yaşantıları ve değerlendirme boyutları tarama (survey) yöntemi ile araştırılmıştır.

Bir program değerlendirilmesi olarak, betimsel bir araştırmadır. Bu sebeple, araştırmanın ağırlığını, anket tekniği ile elde edilen bilgiler oluşturmasına rağmen, ilgili kaynaklardan da yararlanılmıştır. Böylece, araştırma, kaynak taraması ve anket uygulamasına dayanmaktadır.

Kaynak Taraması

Araştırmayı temellendirmek amacıyla kaynak taraması yapılmıştır. Araştırmanın, probleminin ortaya konulması, program geliştirme ve değerlendirme konularının açıklanmasında, anket formunun geliştirilmesinde, bulguların yorumlanmasında, ilgili kaynak kitap ve makalelerden yararlanılmıştır. Bulguların yorumları yapılırken yer yer yapılan karşılaştırmalar için, daha önce konuyla doğrudan ilgili bir alan araştırması olmadığı için, diğer derslerle ilgili yapılan alan araştırmalarından da yararlanılmıştır.

Anket Tekniği:

Bu çalışma, olanı ortaya koymak amacıyla betimsel bir araştırma olduğu için, anket tekniği kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar, sadece verileri toplamak, yani sadece olanların ortaya konulması demek değildir. Aynı zamanda bu teknikle, verilerin çözümlenmesi (analizi) ve açıklanması suretiyle yorumlama, değerlendirme yapılmakta ve önerilerde bulunulmuştur. İHL Arapça ders programındaki konu ve amaçların program geliştirme açısından araştırılmasını hedefleyen bu çalışma, mevcut durumun ortaya konulmasında, ankete dayanan veriler üzerinde yürütülecek, problemin ortaya konulması ve bulguların yorumlanmasında ise konuyla ilgili kaynaklardan yararlanılmıştır. Denencelerin test edildiği ve konuyla ilgili yapılan yorumlar tabloların altında yer almıştır.

Arapça ders programının değerlendirilmesi amacıyla, önce öğretmenlere yönelik bir anket formu hazırlanmıştır. Anket, hazırlanırken daha önce araştırmacı tarafından yapılan geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş, “İlköğretimin İkinci Kademesi Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Programındaki Ahlakî Amaç ve Konuların Program Geliştirme Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada kullanılan anket soruları esas alınmıştır. Burada Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersiyle ilgili sorular Arapça dersine uyarlanmıştır. Ayrıca anket, soruların anlaşılıp anlaşılmadığı vb. tespit için, Sivas İHL’de görev yapan 5 öğretmene ve 30 ilâhiyat fakültesi öğrencisine ön uygulama olarak yapılmıştır. Gerekli düzeltmeler yapılarak ankete son hâli verilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi:

Toplanan anketlerin değerlendirilmesinde, önce veriler kodlama formuna geçirilerek bilgisayara aktarılmıştır. İstatistikler için “SPSS” adlı istatistik programı kullanılmıştır. Bilgisayardan alınan veriler, tablolar oluşturularak verilecek ve yorumlanmıştır.

Verilerin işlenmesinde, bazı bilgilerin ve bulguların daha iyi ve kolay açıklanması amacıyla, basit tablolarla birlikte çapraz ilişkileri veren frekans tabloları da kullanılmıştır. Tabloların altında, yorumlar da yapılmıştır.

Evren ve Örneklem:

¹² Erden, a.g.e., s.13.

Araştırmaya konu edilen İHL Arapça dersinin uygulandığı toplam 451 İHL ve 107 Anadolu İHL olmak üzere toplam 558 okul bulunmaktadır. Bu okullarda yaklaşık 2-3 Arapça öğretmeni var kabul edersek araştırmanın evrenini 1500 civarında öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini İstanbul'daki İmam Hatip Liselerinde görev yapan öğretmenlerden ve Arapça dersini okutan tesadüfi (random) yolla seçilen 46 öğretmenden olmaktadır.

6. BULGULAR VE YORUMLAR

Programla ilgili bazı açıklamalar yapmakta yarar var. Ancak, önce ankete katılan öğretmen kardeşimiz Kartal AİHL'den Abdullah Akdoğan'ın şu sözlerini nakletmek istiyorum. *“Ben lise ders kitaplarının, bu dersi lisede okutmakta olan daha önceden bu sıralarda okumuş, sıkıntısını çekmekte olan Arapça öğretmenlerinden bir grup oluşturularak hazırlanması gerektiğine inanıyorum.”* Evet, kardeşim, bu program bunun çilesini çeken kişiler tarafından hazırlandı.

Ankete katılan birçok arkadaşın yazdıkları gibi, bu program, Arapça öğretiminde niçin İngilizce vb. yabancı dillerin öğretimindeki yaklaşım ve yöntemler kullanılmıyor, anlayışından hareketle hazırlanmıştır.

Programın girişinde şu açıklamalar yer almıştır:

“İmam-Hatip ve Anadolu İmam-Hatip Liselerindeki meslek dersleri içinde, Arapça dersi bir anlamda anahtar konumundadır. Başta Kur'an ve Hadis olmak üzere dinî kaynaklar Arapça'dır. Bu nedenle meslekî metin/diyalogları okuyup anlayabilmek için bu dili öğrenmek gerekmektedir.

Bunun yanında din görevlileri, hac görevleri esnasında veya başka zamanlarda Arapça konuşan insanlarla sözlü ve yazılı iletişim kurmak durumundadır. Bu sebeplerle Arapça öğretiminde (özellikle başlangıç döneminde), tüm yabancı dil öğretiminde kabul edilen dört temel beceri olan,

Dinleme, anlama,

Okuma,

Konuşma,

Yazma

Becerilerinin kazandırılması hedeflenmelidir. Program içeriğinin düzenlenmesinde öğrencilerin gereksinimleri, dil yapılarının kullanım sıklıkları, öğrenilebilirlikleri ve işlevsel değerleri göz önüne alınmalıdır. Ayrıca, Arapça yabancı dildir ve öğretimi yapılırken çağdaş yabancı dil öğretimi ile ilgili kurallara da uyulmalıdır.

Bu çerçeve içinde hazırlanan ders programında, Arapça dersinin öğretimi sonunda ulaşılabilecek genel amaçlar ve bunlara dayalı olarak özel amaçlar belirlenmiştir.

Programda üniteler; amaçlar, konular, dil bilgisi/yapı ve etkinlikler şeklinde düzenlenmiştir. Programın uygulanmasıyla ilgili açıklamalara geniş yer verilmiş, özellikle içerik, yöntem ve öğrenme-öğretme etkinlikleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Bu programdaki alıştırmalar ve değerlendirme bölümlerindeki örnekler, programın bir konusundan seçilmiş birkaç amaç ve davranışın öğrenciye nasıl kazandırılacağını, değerlendirilmesinin nasıl yapılacağını göstermek ve öğretmene kılavuzluk yapmak düşüncesiyle düzenlenmiştir. Öğretmen uygulayacağı yöntem ve teknikleri, sınıf ortamına ve öğrencilerin durumlarına göre çeşitlendirebilir.

GENEL AMAÇLAR

1. Düzeyine uygun, okuduğu Arapça meslekî ve diğer metinleri anlama.
2. Dinlediği bir Arapça konuşmayı anlama.
3. Arapça sözlü iletişim kurma.

4. Arapça yazılı iletişim kurma.
5. Arapça basılmış yayınları izleme.
6. Öğrenmekte olduğu Arapça'yı kullanmaya istekli olma.”

Demek ki bu program, dili bir bütün olarak ve Arapça'yı biz Türler için bir yabancı dil kabul ederek hazırlanmıştır. Ankete bir arkadaşımızın yazdığı gibi, “Türkçe mantıkla Arapça öğrenilemez.” anlayışından hareket edilmiş, ders programı ve kitaplar hazırlanırken dünyada Arapça öğretimiyle ilgili hazırlanmış ulaşılabilen birçok kitap incelenmiştir. Bunun yanında başta Fransızca olmak üzere İngilizce vb. dillerin yabancılara nasıl öğretildiği ile ilgili yayınlar gözden geçirilmiş, kurslar ziyaret edilmiştir. Programda temel dilbilgisi kurallarının hepsine yer verilmiş ancak bunlar metin içinde gösterilerek açıklanmıştır. Hazırlık sınıfında tüm temel dilbilgisi kuralları kısaca verilmiş, 9,10,11. sınıflarda tekrar geniş olarak verilmiştir. İşte bu çerçevede hazırlanan programdan sonra MEB adına basılan ders kitapları benim başkanlığında Sivas CÜ İF'den arkadaşlardan oluşan komisyon tarafından hazırlanmıştır.

Bu program ve kitaplar 2-3 yıldır uygulanmaktadır. Bu uygulamayı görmek amacıyla hazırladığım anketi İstanbul'da Değerler Eğitim Merkezi görevlileri yaptılar ve sonuçlarını gönderdiler. Burada ben bu anketin sonuçlarını sunacağım. Aynı anketi MEB EARGED (Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı) ile birlikte Türkiye çapında da uyguladık. Ancak bürokrasinin yavaş işlemesi dolayısıyla anketler henüz ulaşmadı ve sonuçlarını alamadım. Aldığımda onları da değerlendireceğim, sonuçlarını yayımlayacağım, EARGED ile ortak yaptığımız için sonuçlarından bakanlık yetkilileri de haberdar olacaktır. Anketten çıkan sonuçlar doğrultusunda biz kitap yazarları olarak yapmamız gerekenler varsa onları da yapacağız.

Öncelikle şunu belirteyim ki, ankete katılan öğretmenlerimizin iyi niyetleri, bir şeyler yapma çabalarının ankete yansımış olması beni çok sevindirdi. Bu nedenle tüm öğretmenlerimizi kutluyor, kendilerine teşekkür ediyorum. Ben de bu iyi niyetli, gayretli arkadaşlara bir akademisyen olarak yardımcı olmak üzere elimden geleni yapmak istiyorum. Şimdi ben size yapmış olduğum anketin sonuçlarını ve yorumlarını ayrıntıya girmeden kısaca sunacağım.

1. Ankete katılan 46 öğretmenin sadece beşi bayandır ve % 60 civarında 10-20 yıllık kıdemli öğretmenlerdir.

2. Öğretmenlerimizin % 76'sı İF, % 13'ü YİE ve %10'u Arap Dili mezunudur.

3. Öğretmenlerimizin çoğunluğu, haftada 20 saatin üzerinde derse girmektedir.

4. Öğretmenlerin % 80'i, Arapça dersinin dışında başta meslek dersleri olmak üzere diğer derslere de girmektedirler. Yani okullarımızda meslek dersleri açısından bir branşlaşma yoktur.

5. Öğretmenlerin sadece % 30'u, yeni ders programını okumuşlardır. Halbuki bu programı iyice okuyup anlamadan ve derslerde uygulamadan bu dersin başarıya ulaşması çok zordur. Çünkü dil öğretiminde çeşitli anlayış ve yaklaşımlar vardır. Bu program iletişimci yaklaşımla, dili bir bütün olarak ve derse derste öğretmek anlayışıyla hazırlanmıştır. Kitaplar da aynen böyledir. Ancak sonuçlara baktığımızda, amaçların gerçekleştiğini söylemek mümkün değildir. Burada kimseyi suçlamak istemiyorum. Yine karanlığa küfretmek de istemiyorum. Sadece bu duruma ben nasıl bir yardımcı olurum diye düşünüyorum. İşte tablo ortada, o hâlde bakanlık olarak, yöneticiler olarak, dernek, vakıf, sendika olarak herkes ne yapabileceğini düşünsün ve bu muhterem Arapça hocalarına ders programının tamamını ulaştıralım.

1999 yılında geliştirilen son Arapça ders programını okudunuz mu?

Cevaplar	Sayı	%
----------	------	---

1. Tamamını okudum.	14	30,4
2. Sadece şöyle bir göz gezdirdim.	14	30,4
3. Ders kitapları var, programa bakmaya gerek yok.	1	2,2
4. Okulda yok ki okuyayım.	9	19,6
5.Okulda bir tane program kitabı olduğu için sadece gördüm.	1	2,2
Cevapsız	7	15,2
Toplam	46	100

6. Öğretmenlerimize, “Sizce bugünkü Arapça dersinin amaçları gerçekleşiyor mu?” diye sorduğumuzda, cevaplar özetle şöyledir:

- a. Tüm sınıflar için genel amaçlar, kısmen gerçekleşiyor % 47
- b. Hazırlık sınıfının amaçları, kısmen gerçekleşiyor % 56
- c. Diğer sınıfların amaçları, kısmen gerçekleşiyor % 43.

Sizce bugünkü Arapça dersinin tüm sınıflar için geçerli genel amacı gerçekleşiyor mu?

Cevaplar	Sayı	%
Tamamıyla gerçekleşiyor	-	-
2.Büyük ölçüde gerçekleşiyor.	3	6,5
3.Kısmen gerçekleşiyor.	22	47,8
4.Gerçekleşmiyor.	20	43,5
Cevapsız	1	2,2
Toplam	46	100

Sizce bugünkü Arapça dersinin hazırlık sınıfındaki amaçları gerçekleşmekte midir?

Cevaplar	Sayı	%
Tamamıyla gerçekleşiyor	-	-
2.Büyük ölçüde gerçekleşiyor.	12	26,1
3.Kısmen gerçekleşiyor.	26	56,5
4.Gerçekleşmiyor.	7	15,2
Cevapsız	1	2,2
Toplam	46	100

Sizce bugünkü Arapça dersinin 9,10,11. sınıflarındaki amaçları gerçekleşmekte midir?

Cevaplar	Sayı	%
Tamamıyla gerçekleşiyor	-	-
2.Büyük ölçüde gerçekleşiyor.	3	6,5
3.Kısmen gerçekleşiyor.	20	43,5
4.Gerçekleşmiyor.	21	45,7
Cevapsız	2	4,3
Toplam	46	100

7. “Şayet tamamen gerçekleşmediğini düşünüyorsanız sizce dersin amaçlarına tamamen ulaşamamasının sebepleri nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar şöyle sıralanmaktadır:

- a.Öğrencilerin ilgisizliği: 31 kişi % 67
- b.Araç gereç eksikliği:23 kişi % 50

- c.Öğretmenlerin Arapça konuşma/pratik yönünden eksikliği:16 kişi % 34
d.Ders kitaplarının yetersiz oluşu:10 kişi % 10
e.Arapça programının diğer derslerin programları ile desteklenmemesi: 6 kişi % 13
f.Öğretmenlerin Arapça dilbilgisi bilgilerinin eksikliği: 6 kişi % 13
g.Ders programında hep konuşmaya/pratiğe ağırlık verilip dilbilgisi kurallarının olmaması:
3 kişi % 6
h.Başka:2 kişi % 4.

Sebepler olarak öğretmenler, genel olumsuz hava, moralsizlik, öğrenci kalitesinin düşüklüğü, pratikte faydası yok gibi sözler yazmışlardır.

8. Öğretmenlerin % 73'ü, hazırlık sınıfındaki metin/diyalogların konularını, “güzel ve öğrencinin ihtiyacı olan konular” olarak görmekteyken, bu oran 9,10,11. sınıflarda % 58'e düşmektedir. Demek ki, hazırlık sınıfındaki diyaloglar, öğretmenlerimiz tarafından beğenilmekte, diğer sınıflarda da diyalogların fazlaşması istenmektedir. (Burada hemen belirtelim ki, bu değerlendirmeler programdan çok ders kitabındaki diyaloglarla ilgilidir.)

9. Arapça dersinde bulunan konuşma/pratiğe dönük diyalogların şu andaki durumunu, öğretmenlerin % 47'si iyi bulurken, % 41'i, 9,10,11. sınıflarda “çok fazla dilbilgisi kuralı var, konuşma/pratiğe dönük diyalog çok az” görüşündedir.

10. Öğretmenlerin % 60'ı, programdaki dilbilgisi konularını tamamen, % 15'i kısmen yeterli görmektedir. Dilbilgisi konularında öğretmenlerimizin çok azı, eskiden olduğu gibi dilbilgisi ağırlıklı Arapça öğretimini istemektedirler. Yani bizim öğrendiğimiz gibi, yani bir Arap nasıl dilbilgisi öğreniyorsa o şekilde öğrenelim denilmektedir. Burada bir daha tekrar etmekte fayda vardır. Bizim anadilimiz Arapça değildir, biz Arapça'yı bir yabancı dil olarak öğreniyoruz. Bu nedenle niçin mazi fiilden başlıyoruz, demeye gerek yoktur. Çünkü dil öğrenirken insanlar önce şimdiki zamanı kullanırlar sonra mazi fiili öğrenirler. Birkaç öğretmen arkadaşımız da “Hazırlık sınıfında öğrencinin anlayamayacağı fiil çekimleri var, bunları açıklayamıyoruz.” vb. itirazda bulunuyorlar. Evet arkadaşım, bu fiiller açıklanmayacak sadece kalıp olarak öğretilecek, ilerde yeri geldiğinde bunun sebebi öğretilecektir.

Programdaki dilbilgisi konularını yeterli buluyor musunuz?

Cevaplar	Sayı	%
1.Yeterli buluyorum.	28	60,9
2,Kısmen	7	15,2
3.Yetersiz/eksik	2	4,3
4.Yetersiz ve eksik olduğu için ben genişletiyorum.	3	6,5
5. Gereksiz konular var, diye düşünüyorum.	1	2,2
Cevapsız	5	10,9
Toplam	46	100

11. Öğretmenlere göre, öğrenciler, dilbilgisi öğrenmeye ilgi göstermiyorlar ve sevmiyorlar.

Öğrencilerin dersteki metin/diyalog ile dilbilgisi kurallarına karşı ilgileri nasıldır?

Cevaplar	Sayı	%
1.Dilbilgisi kurallarına ilgileri çok fazla	-	-
2.Metin/diyaloglara ilgileri çok fazla	20	43,5
3.Tüm konulara aynı derecede ilgililer	11	23,9

4. Tüm konulara ilgileri az	10	21,7
5. Hiç bir konuya ilgi duymuyorlar.	1	2,2
Cevapsız	4	8,7
Toplam	46	100

12. Arapça derslerine % 39 oranında, bir şubeye bir tek öğretmen girmektedir. Halbuki günümüzdeki diğer yabancı dillerin öğretiminde, dünyanın birçok yerinde, haftada 30 saat de olsa bir şubeye bir tek öğretmen girmektedir.

Hazırlık sınıfındaki Arapça derslerine bir şubeye, bir tek mi yoksa birden fazla öğretmen mi giriyor?

Cevaplar	Sayı	%
1. Tüm derslere (İHL 15 AİHL 9 saat) bir tek öğretmen giriyor.	18	39,1
2. İki öğretmen paylaşıyoruz.	17	37,0
3. Üç dört öğretmen paylaşıyoruz.	8	17,4
Cevapsız	3	6,5
Toplam	46	100

Hazırlık sınıfındaki aynı şubenin Arapça dersleri, birden fazla öğretmen tarafından okutuluyorsa konuları nasıl paylaşıyorsunuz?

Cevaplar	Sayı	%
1. Birimiz dilbilgisi diğeri diyalog/metin konularını okutuyor.	22	47,8
2. Ünite ünite paylaşıyoruz.	1	2,2
5. Başka	3	6,5
Cevapsız	20	43,5
Toplam	46	100

13. Öğretmenlerin % 76'sı, tamamen veya kısmen, dilbilgisi konularına ağırlık verilerek metin/diyalog öğretiminin ihmal edildiği görüşüne katılmaktadır.

"Arapça öğretmenleri, çoğunlukla derste dilbilgisi kurallarıyla ilgili konulara ağırlık vererek, metin/diyalogları ve konuşma/pratiği ihmal ediyorlar." görüşü sizce doğru mudur?

Cevaplar	Sayı	%
1. Tamamen doğru	11	23,9
2. Kısmen doğru	24	52,2
3. Yanlış	10	21,7
Cevapsız	1	2,2
Toplam	46	100

"Arapça öğretmenleri, çoğunlukla derste dilbilgisi kurallarıyla ilgili konulara ağırlık vererek, metin/diyalogları ve konuşma/pratiği ihmal ediyorlar." görüşüne katılıyorsanız sebepleri neler olabilir?

a. Biz kendimiz konuşmıyoruz ki: 19 kişi % 41

b.Diyalog ve konuşma/pratiğin nasıl öğretilceği konusunda yöntem bilgisi eksikliği:19 kişi % 41

c.Zaman yetersizliği:8 kişi % 17

d.Dinî metinlerle günlük konuşmaların ne ilgisi var. Günlük konuşmalarda geçen kelimeler, dinî metinlerde hiç kullanılmıyor ki:6 kişi % 13

e.Bu ders konuşma dersi değil, dinî metinleri çözmek için dilbilgisi şarttır:5 kişi % 10

f.Başka:5 kişi % 10

g.Dilbilgisi kuralları metin/diyalog ve günlük konulara göre daha az önemli:2 kişi % 4

h.Cevapsız:8 kişi % 17

14. Öğretmenlerin % 95'i, dilbilgisi konularının öğretimi konusunda kendilerini tamamen veya kısmen yeterli görürken, pratik konuşma ve metin/diyalog öğretimi konusunda ise, % 32 tamamen, % 54'ü kısmen yeterli olduğunu söylemişlerdir.

15. Öğretmenlerin yaklaşık yarısı, üniversitede aldıkları eğitimin yetersiz olduğu görüşündedir.

Üniversitede aldığınız eğitim, programdaki dilbilgisi konularını öğretmede yeterli miydi?

Cevaplar	Sayı	%
1.Evet yeterli eğitim almıştım.	24	52,2
2.Kısmen yeterli eğitim almıştım.	8	17,4
3.Yeterli değildi, sonradan kendimi yetiştirdim.	13	28,3
4.Yeterli değildi, şimdi de aynı şekilde bazı dilbilgisi konularında yetersiz kalıyorum.		
Cevapsız	1	2,2
Toplam	46	100

Üniversitede aldığınız eğitim, programdaki metin/diyalog öğretiminde ve konuşma/pratik yapmakta yeterli miydi?

Cevaplar	Sayı	%
1.Evet yeterli eğitim almıştım.	9	19,6
2.Kısmen yeterli eğitim almıştım.	11	23,9
3.Yeterli değildi, sonradan kendimi yetiştirdim.	23	50,0
4.Yeterli değildi, şimdi de aynı şekilde pratik yapmakta yetersiz kalıyorum.	2	4,3
Cevapsız	1	2,2
Toplam	46	100

16. Öğretmenlerin % 25'i, derse her zaman hazırlanma ihtiyacı hissederken, yaklaşık % 60'ı, bazen hazırlanma ihtiyacı hissetmektedir.

17. Öğretmenlerimizin sadece % 2'si, derste tamamen Arapça konuşurken, % 47'si de hiç Arapça konuşmamaktadır. Öğrencilerin derste Arapça konuşma oranı ise daha düşüktür. Bu duruma, iyi yönden bakarsanız daha önce neredeyse derste hiç Arapça konuşulmazken şimdi az da olsa konuşma başlamıştır. Olumsuz yönden bakarsanız programda, öğretmen ve öğrencilerin derste tamamen Arapça konuşmaları istenmesine rağmen bu gerçekleşmemiştir.

Derste Arapça konuşma durumunuz nasıldır?

Cevaplar	Sayı	%
1.Ben her zaman Arapça konuşuyorum.	1	2,2

2.Hiç Arapça konuşmuyorum.	2	4,3
3.Bazen Arapça bazen Türkçe konuşuyorum.	38	82,6
4.Çok nadiren Arapça konuşuyorum.	5	10,9
Toplam	46	100

Derste öğrencilerin Arapça konuşma durumu nasıldır?

Cevaplar	Sayı	%
1.Her zaman Arapça konuşuyorlar, Türkçe konuşmak yasak.	-	-
2.Hiç Arapça konuşmuyorlar.	9	19,6
3.Bazen Arapça bazen Türkçe konuşuyorlar.	17	37,0
4.Çok nadiren Arapça konuşuyorlar.	20	43,5
Toplam	46	100

18. Öğretmenlerimizin en çok kullandıkları ders araç ve gereçleri şöyle sıralanmaktadır:

- a.Yazı tahtası:39 kişi % 84
- b.Yardımcı kitaplar:24 kişi % 52
- c.Sesli araçlar:10 kişi % 21
- d.Görüntülü (film, tepegöz vb.):9 kişi %19
- e.Dergi, gazete, ansiklopedi:8 kişi % 17
- f.İnternet:3 kişi % 6
- g.Diğer:5 kişi % 10

19. Öğretmenlerin yarısı, ders araç gereçlerini çok sık kullandıklarını söylerken, % 6'sı çok nadir veya hiç kullanmadıklarını söylemişlerdir. Kullanmama sebeplerinin başında da bunları bulamama gelmektedir. Hadi diyelim ki, diğerlerini bulamıyorlar, kullanması zor, yazı tahtasını niçin kullanmazlar öğretmenlerimiz acaba? Doğrusu **“Tahtayı bile kullanmadan nasıl Arapça dersi işlenmektedir?”** ben merak ediyorum.

20. Öğretmenlerin % 69'u, Arapça dersinin başarısının orta olduğunu yani ne iyi ne kötü olduğunu düşünmektedir.

21. Okullarımızda % 78 oranında Milli Eğitim Bakanlığının, % 17 oranında özel kesimin ders kitapları okutulduğu görülmektedir. Bu soruya, % 4 oranında öğretmenimiz cevap vermemiştir.

22. Öğretmenlerimizin bu kitabı niçin seçtikleri de şöyle sıralanmaktadır:

- a.Diğerine göre konuşma/pratiğe dönük diyaloglara daha fazla yer vermiş 15 kişi % 32
- b.Başka:13 kişi % 28
- c.Kolay temin ediliyor:9 kişi %19
- d.Diğerine göre daha ucuz:7 kişi % 15
- e.Diğerine göre daha güzel baskısı var:7 kişi % 15
- f.Özel sektör kitaplarının öğretmen kitabı var:2 kişi % 4
- g.Özel sektör, okula kitap alımından dolayı yardım/komisyon veriyor:1 kişi % 2
- h.Cevapsız 13 kişi % 28.

23. Öğretmenlerimizin çoğunluğu, klasik yöntemlerle dilbilgisi ve metin diyalog öğretmektedir. Çok azı, programda tavsiye edilen yöntemleri uygulamaktadır. Örneğin, dilbilgisi kurallarının öğretimi konusunda programda, tümdengelim yöntemi tavsiye edilmesine rağmen bunun uygulanmadığı görülmektedir. Metin ve diyalogların öğretiminde ise, neredeyse hiçbir öğretmenin programda tavsiye edilen yöntemleri kullanmadıkları görülmektedir. Bunun bence en önemli sebebi, bu konudaki yöntem bilgisi eksikliğidir. Bunun giderilmesi için acilen Arapça öğretim yöntemleriyle ilgili kurs, seminer, konferans şeklinde hizmet içi eğitim faaliyetlerine ihtiyaç vardır. Ancak şimdilik öğretmenlerimize benim tavsiyem, ders programını

birkaç defa dikkatlice okuyarak uygulamaya çalışmalarıdır. Çünkü ders programında yöntem konusunda oldukça ayrıntılı bilgi verilmiştir.

24. Yöntemlerle ilgili tespit ve tavsiyeler, ölçme ve değerlendirme, yani sınavlarda sorulan sorularla ilgili aynen geçerlidir.

25. Öğretmenlerimize Arapça dersinde uyguladıklarının yanında, idealde nasıl bir uygulama düşündükleri de sorulmuştur. Öğretmenler, genel olarak ve özetle, pratiğe daha fazla önem verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Ortak istek de Arapça dersinde kullanacakları ders araç gereçlerinin üretilmesidir.

26. Öğretmenlerin % 69'u hizmet içi eğitim faaliyetine katılmamışlardır. Ancak, % 41'i katılmak istediğini, % 13'ü hizmet içi kurs ve seminerlerinde bir şey öğrenilmediği, % 21'i de ihtiyacı olmadığını söylemektedir.

28. Arapça öğretmenlerinin ankete belirttikleri diğer istekleri şunlardır: Ders araç gereçleri hazırlansın, oyunla öğretim yöntemleri hakkında bilgi, Arapça konuşma ve öğretim yöntemleri konusunda hizmet içi eğitim kursları, ders kitapları 9,10,11. sınıfta da hazırlık sınıfları gibi diyalog ağırlıklı olsun, Arap ülkelerine umre vb. geziler düzenlensin, öğretmen kılavuz kitabı hazırlansın.

Anketle ilgili olarak bir öğretmenimizin şu sözlerini aktararak bitirmek istiyorum: “Ne hikmetse, İmam Hatip Lisesi bitiriliyor ve çoğu defa Arapça öğrenilemiyor. Eğitim sisteminin yetersizliği midir? Yoksa öğrenci mi çalışmıyor? Biz mi iyi yöntem takip edemiyoruz? Şu bir gerçek ki, Arapça'yı istenen seviyede öğretmiyoruz.”

SONUÇ

1999 yılında hazırlanan Arapça ders programı bu konuda oldukça yenilik getirmiştir. Program oldukça güzel hazırlanmıştır. Ders kitapları da eskilerine göre oldukça gelişmiştir ancak yeterli değildir. Öğretmenlerimizin yöntem konusunda bilgiye ihtiyaçları vardır. Arapça öğretiminde kullanılmak üzere ders kitabının dışında ders araç ve gereci yoktur. Bir öğretmenimiz ankete, “Arapça öğretmenleri yeniliğe, yenilenmeye kapalı ve tembeliz.” diye yazmıştır. Ben kişisel olarak öğretmenlerimizin çoğunluğunun yenilenmeye açık ve iyi niyetli olduğunu düşünüyorum. Yeter ki, biz kendilerine yardımcı olalım.

Bu amaçla, İmam Hatip Liselerindeki Arapça öğretimiyle ilgili şu önerileri yapmak istiyorum:

1.Acilen tüm Arapça öğretmenlerine, ders programının ulaştırılarak okunması sağlanmalıdır.

2.Film, şiir, şarkı, ilâhî video, ses kaset ve CD'leri, fiş, kitap vb. ders araç gereçleri hazırlanmalıdır.

3.Hazırlık sınıfında bir şubeye birden fazla öğretmen girmesi uygulamasından vazgeçmeli, bir şubenin tüm derslerine tek öğretmen girmelidir.

4.Öğretmen ve öğrenciler mümkün olduğunca derslerde Türkçe konuşmayıp Arapça konuşmaya özen göstermelidir.

5.Öğrencilerin dili kullanmalarına yönelik mektuplaşma, hikaye, fıkra yazma, anlatma, yarışma, oyun, piyes vb. iletişimi gerçekleştirmeye yönelik faaliyetler düzenlenmelidir.

6.İmkanlar nispetinde okullarımıza internet kullanımı, uydu anteni sağlanmalıdır.

7.Öğretmenlerin Arapça pratik/konuşma konusunda eksiklerini tamamlamak üzere kısa ve uzun süreli kurslar düzenlenmelidir.

8.Öğretmenlerin Arapça öğretim yöntemleri konusunda eksiklerini tamamlamak üzere kısa ve uzun süreli kurs, seminer ve konferanslar düzenlenmelidir.

9.İlâhiyat fakülteleri, öğrencilerini İHL Arapça derslerinin yeni programını öğretebilecek şekilde eğitmelidir.

10.Arap ülkelerine umre vb. geziler düzenlenmelidir.

- 11.Ders kitapları özellikle Őekil açısından daha da gzelleŐmelidir.
- 12.Özel yayın evininin ders kitaplarında diyaloglar çoğaltılmalıdır.
- 13.Özel yayın evinin kılavuz kitabı öğrenciye kopya verme durumundan kurtarılıp öğretmene yol gösterici Şekilde yeniden düzenlenmelidir.
- 14.MEB ders kitaplarında 9,10,11. sınıfta da hazırlık sınıfları gibi diyaloglar fazlaŐtırılısın ve Đretmen kılavuz kitabı hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aydın, Mehmet Zeki, "Eğitimde Program Geliştirme ve Arapça Programı Üzerine" **CÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sivas 1996, sayı:1, ss.123-142.
- Budak, Yusuf, **İletişimci Yaklaşımın Yabancı Dil Eğitim Programlarındaki Yeri**, Hacettepe Ü SB Y.Lisans Tezi , Ank.1992.
- Büyükkaragöz, Savaş ve Çivi, Cuma, **Genel Öğretim Metotları**, Konya, 1994.
- Demircan, Ömer, **Dünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil**, Remzi Kitabevi, İst. 1988.
- Demirel, Özcan, **Yabancı Dil Öğretimi, İlkeler, Yöntemler, Teknikler**, Ank. 1990
- Erden, Münire, **Eğitimde Program Değerlendirme**, Ank. 1993
- Ertürk, Selahattin, **Eğitimde Program Geliştirme**, Ank. 1975.
- Hengirmen, Mehmet, **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi**, baskı yeri ve tarihi yok.
- Hüseyin Akıncı vd. **Modern Usullerle Arapça Serisi Öğretmen Kılavuzu**, Ank.1993
- İşler, Emrullah, "İmam-Hatip Liselerinde Arapça Eğitimi Üzerine", 06.06.1992 tarihli **Zaman Gazetesi**.
- Maksutoğlu, Mehmet ve Cebeci, Suat, **Arapça Öğretiminde Rehber Kitap**, İst. 1986.
- Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, **İmam Hatip Lisesi Anadolu İmam Hatip Lisesi Yabancı Dil Ağırlıklı İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Programları**, Ank. 1999.
- Önder, N. Kemal, **Öğretimde Program, İlke ve Yöntemler**, Konya 1986.
- Varış, Fatma, "Program Geliştirmeye Sistemik Yaklaşım", **Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler**, Eskişehir 1991, ss.13-19.
- Varış, Fatma, **Eğitimde Program Geliştirme**, Ank.1988.

ANKET METNİ

Değerli Öğretmen Arkadaşım,

Bu anket, İmam Hatip Liselerinde okutulan Arapça dersi öğretim programının değerlendirilmesi, mevcut durumun, tespit ve geliştirilmesi ile ilgili tekliflerde bulunabilmeye imkan verecek gerekli verileri toplamak amacı ile hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar, bilimsel amaçlarla ve gruplandırılarak değerlendirilecek, hiçbir şahıs ya da makama açık tutulmayacaktır. Bu nedenle **anketi doldurmanın isminin belirtilmesine gerek yoktur**. Anket üç bölümden oluşmaktadır.

I.bölüm, Arapça öğretmenlerinin genel durumlarını belirlemeyi amaçlayan sorulardan meydana gelmiştir.

II.bölümdeki sorular, Arapça öğretiminin bugünkü durumu ile ilgilidir.

III.bölümdeki sorular da ideal durum ile ilgilidir. Bu bölümde, aslında istediğiniz ancak, şu anda çeşitli sebeplerle gerçekleştiremediğiniz, özlenen uygulamaları belirteceksiniz.

Sizlerin vereceğiniz cevaplar sayesinde varılacak sonuçlar, ülkemizdeki Arapça öğretiminin gelişmesini etkileyeceğinden, bu durumu göz önünde bulundurarak, sizce en gerçek cevapları yazmanız rica olunur. Bu konuda kaynak kişiler ancak sizler olabilirsiniz. Bu nedenle, gerçekleri ne derece doğru yansıtabilirsek, o kadar yararlı olabileceğimizi belirtmek istiyorum.

Son olarak, İHL Arapça ders programı ve (benim de içinde bulunduğum komisyon tarafından hazırlanan) Milli Eğitim Bakanlığının Arapça ders kitaplarıyla ilgili her türlü eleştiri ve tekliflerinizi her zaman beklediğimi ifade ediyor, teşekkür ediyorum. Eylül 2003

Doç.Dr. Mehmet Zeki AYDIN
C.Ü. İlahiyat Fakültesi 58140 SİVAS
Email:maydin@cumhuriyet.edu.tr

I. ÖĞRETMENLERLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

1. Çalışmakta olduğunuz okul (İl trafik kodu.....)

2. Cinsiyetiniz () a. Kadın () b. Erkek

3. Mezun olduğunuz yüksek öğretim kurumu.

(Lütfen yazınız).....

4. Meslekteki kıdeminiz.

() a. 1-5 yıl () b.5-10 yıl () c. 11-20 yıl
() d. 21-30 yıl () e.30 yılın üstünde

5. Bulduğunuz okulda ve eğer varsa diğer okullardaki görevlerinizle birlikte haftalık toplam ders saatiniz

() a. 1-10 saat () b.11-17 () c.18-24 () d. 24-30

6. Arapça öğretimi alanında, hizmet içi eğitim kurs ve seminerlerine katıldınız mı?

() a.Hiç katılmadım. () b.1 defa katıldım. () c. 2 defa
() d.3-4 defa () e.İ.H.L. Meslek dersi kursuna katıldım.

7. Arapça öğretmenliği ile birlikte yürüttüğünüz göreviniz var mı?

() a.Yakın bir branş öğretmenliği () b. Müdürlük
() c. Müdür yardımcılığı () d. Başka
() e. Yok

8. Arapça dersleri dışında hangi dersleri okutuyorsunuz?

Lütfen yazınız

II. ARAPÇA DERS PROGRAMLARININ BUGÜNKÜ DURUMU İLE İLGİLİ SORULAR

7. 1999 yılında geliştirilen son Arapça ders programını okudunuz mu?

() a.Tamamını okudum. () b.Sadece şöyle bir göz gezdirdim.
() c.Ders kitapları var programa bakmaya gerek yok
() d.Okulda program olmadığı için okuyamadım.
() e.Okulda bir tane program kitabı olduğu için sadece gördüm.

8. Size bugünkü Arapça dersinin tüm sınıflar için geçerli genel amacı gerçekleşiyor mu?

() a.Tamamıyla gerçekleşiyor. () c.Kısmen gerçekleşiyor.
() b.Büyük ölçüde gerçekleşiyor. () d.Gerçekleşmiyor.

9. Sizce bugünkü Arapça dersinin hazırlık sınıfındaki amaçlar gerçekleşmekte midir?

- a. Tamamen gerçekleşiyor. c. Kısmen gerçekleşiyor.
 b. Büyük ölçüde gerçekleşiyor. d. Gerçekleşmiyor.

9. Sizce bugünkü Arapça dersinin 9,10,11. sınıflarındaki amaçlar gerçekleşmekte midir?

- a. Tamamen gerçekleşiyor. c. Kısmen gerçekleşiyor.
 b. Büyük ölçüde gerçekleşiyor. d. Gerçekleşmiyor.

10. Şayet tamamen gerçekleşmediğini düşünüyorsanız sizce dersin amaçlarına tamamen ulaşamamasının sebepleri nelerdir.

- a. Okuttuğum haftalık ders saatinin fazlalığı
 b. Araç gereç eksikliği c. Yönetici ilgisizliği
 d. Öğrencilerin ilgisizliği. e. Ders saatinin az oluşu
 f. Arapça programının diğer derslerin programları ile desteklenmemesi
 g. Ders programında hep konuşmaya/pratiğe ağırlık verilip dilbilgisi kurallarının olmaması
 h. Ders kitaplarının yetersiz oluşu
 j. Öğretmenlerin Arapça dilbilgisi bilgilerinin eksikliği
 k. Öğretmenlerin Arapça konuşma/pratik yönünden eksikliği
Başka.....
.....

11. Hazırlık sınıfındaki diyalog/metinlerin konularını nasıl buluyorsunuz?

- a. Güzel ve öğrencinin ihtiyacı olan konular
 b. Tamamen günlük konuşmalar var, hiç dinî konu yok
 c. Gereksiz, öğrenciye lazım olmayan konular var, örneğin
.....

11. 9,10,11. sınıflardaki diyalog/metinlerin konularını nasıl buluyorsunuz?

- a. Güzel ve öğrencinin ihtiyacı olan konular
 b. Günlük konuşmalar çok, dinî konular az
 c. Gereksiz, öğrenciye lazım olmayan konular var, örneğin
.....
 d. Günlük konuşmalar ve pratik az

12. Arapça dersinde bulunan konuşma/pratiğe dönük diyalogların durumu sizce nasıldır?

- a. Şu andaki durum iyi
 b. Programın tamamında çok fazla konuşma/pratiğe dönük diyalog var, dilbilgisi kuralları çok az
 c. Hazırlık sınıfında çok fazla konuşma/pratiğe dönük diyalog var, dilbilgisi kuralları çok az
 d. 9,10,11. sınıflarda çok fazla dilbilgisi kuralı var, konuşma/pratiğe dönük diyalog çok az

13. Programdaki dilbilgisi konularını yeterli buluyor musunuz?

- a. Yeterli buluyorum. b. Kısmen c. Yetersiz/eksik
 d. Yetersiz ve eksik olduğu için ben genişletiyorum.

Lütfen yetersiz ve eksik olan konuları yazınız.

.....
.....
.....
.....

- e. Gereksiz konular var, diye düşünüyorum.
Lütfen gereksiz bulduğunuz konuları yazınız.

.....
.....
.....

14. Programdaki dilbilgisi konuları, sınıflara göre dengeli ve düzenli bir şekilde dağıtılmış mıdır?

- a. Dengeli dağılmıştır. b. Kısmen dengelenmiştir.
 c. Dengeli dağıtım yapılmamıştır.
Lütfen dengesiz bulduğunuz konuları yazınız.

.....
.....
.....

15. Arapça ders programındaki dilbilgisi kurallarıyla diyalog/metinler arasında uyum nasıldır?

- a. Tamamen uyumlu b. Yeteri kadar uyumlu
 c. Uyumlu d. Hiç uyumlu değil
Lütfen uyumsuz bulduğunuz konuları yazınız.

.....
.....
.....

16. Öğrencilerin dersteki metin/diyalog ile dilbilgisi kurallarına karşı ilgileri nasıldır?

- a. Dilbilgisi kurallarına ilgileri çok fazla
 b. Metin/diyaloglara ilgileri çok fazla
 c. Tüm konulara aynı derecede ilgililer
 d. Tüm konulara ilgileri az
 e. Hiç bir konuya ilgi duymuyorlar.

17. Hazırlık sınıfındaki Arapça derslerine bir şubeye, bir tek mi yoksa birden fazla öğretmen mi giriyor?

- a. Tüm derslere (İHL 15 AİHL 9 saat) bir tek öğretmen giriyor.
 b. İki öğretmen paylaşıyoruz.
 c. Üç dört öğretmen paylaşıyoruz.

17. Hazırlık sınıfındaki aynı şubenin Arapça dersleri, birden fazla öğretmen tarafından okutuluyorsa konuları nasıl paylaşıyorsunuz?

- a. Birimiz dilbilgisi diğeri diyalog/metin konularını okutuyor.
 b. Ünite ünite paylaşıyoruz.
 c. Konuları sayfa sayfa paylaşıyoruz.
 d. Saat saat paylaşıyoruz, kaldığımız yerden diğerk arkadaş devam ediyor.
Başka

18. "Arapça öğretmenleri, çoğunlukla derste dilbilgisi kurallarıyla ilgili konulara ağırlık vererek, metin/diyalogları ve konuşma/pratiği ihmal ediyorlar." görüşü sizce doğru mudur?

- a. Tamamen doğru b. Kısmen doğru c. Yanlış

19. "Arapça öğretmenleri, çoğunlukla derste dilbilgisi kurallarıyla ilgili konulara ağırlık vererek, metin/diyalogları ve konuşma/pratiği ihmal ediyorlar." görüşüne katılıyorsanız sebepleri neler olabilir?

- a. Zaman yetersizliği
 b. Diyalog ve konuşma/pratiğin nasıl öğretilceği ile ilgili yöntem bilgisi eksikliği
 c. Dilbilgisi kuralları metin/diyalog ve günlük konulara göre daha az önemli
 d. Biz kendimiz konuşamıyoruz ki
 e. Bu ders konuşma dersi değil, dinî metinleri çözmek için dilbilgisi şarttır.
 f. Dinî metinlerle günlük konuşmaların ne ilgisi var. Günlük konuşmalarda geçen kelimeler dinî metinlerde hiç kullanılmıyor ki
Başka.....

20. Programda bulunan dilbilgisi konularını öğretmekte, kendinizi yeterli görüyor musunuz?

- a. Tamamen yeterliyim. b. Kısmen yeterliyim.
 c. Kendimi yeterli görmüyorum.

21. Üniversitede aldığınız eğitim, programdaki dilbilgisi konularını öğretmede yeterli miydi?

- a. Evet yeterli eğitim almıştım.
 b. Kısmen yeterli eğitim almıştım.
 c. Yeterli değildi, sonradan kendimi yetiştirdim.
 d. Yeterli değildi, şimdi de aynı şekilde bazı dilbilgisi konularında yetersiz kalıyorum.

22. Programda bulunan metin/diyalog öğretiminde ve konuşma/pratik yapmakta, kendinizi yeterli görüyor musunuz?

- a. Tamamen yeterliyim. b. Kısmen yeterliyim.
 c. Kendimi yeterli görmüyorum.

23. Üniversitede aldığınız eğitim, programdaki metin/diyalog öğretiminde ve konuşma/pratik yapmakta yeterli miydi?

- a.Evet yeterli eğitim almıştım.
 b.Kısmen yeterli eğitim almıştım.
 c.Yeterli değildi, sonradan kendimi yetiştirdim.
 d.Yeterli değildi, şimdi de aynı şekilde pratik yapmakta yetersiz kalıyorum.

24. Dilbilgisi konularının öğretiminde dersten önce hazırlanma ihtiyacı duyuyor musunuz?

- a.Hiç bir zaman ihtiyaç duymam. b.Bazen hazırlanırım.
 c.Her zaman hazırlanma ihtiyacı duyarım.

25. Metin/diyalog öğretiminde ve konuşma/pratik yapmakta dersten önce hazırlanma ihtiyacı duyuyor musunuz?

- a.Hiç bir zaman ihtiyaç duymam. b.Bazen hazırlanırım.
 c.Her zaman hazırlanma ihtiyacı duyarım.

26. Dersten önce hazırlanırken, başkasından yardım alma ihtiyacı duyuyor musunuz?

- a.Hiç bir zaman ihtiyaç duymam. b. Her zaman yardım alırım.
 c. Bazen öğretmen arkadaşlardan yardım alırım.
 d.Bazen öğretmenlerden başka bir tanıdığımdan yardım alırım.

27. Derste Arapça konuşma durumunuz nasıldır?

- a.Ben her zaman Arapça konuşuyorum.
 b.Hiç Arapça konuşmuyorum.
 c.Bazen Arapça bazen Türkçe konuşuyorum.
 d.Çok nadiren Arapça konuşuyorum.

28. Derste öğrencilerin Arapça konuşma durumu nasıldır?

- a.Her zaman Arapça konuşuyorlar, Türkçe konuşmak yasak
 b.Hiç Arapça konuşmuyorlar.
 c.Bazen Arapça bazen Türkçe konuşuyorlar.
 d.Çok nadiren Arapça konuşuyorlar.

29. Ders kitabı dışında hangi yardımcı araç ve gereçleri kullanıyorsunuz? Kullanma sıklığına göre (1.2.3. şeklinde sıralayınız.

- a.Yardımcı kitaplar. b. Yazı tahtası
 c.Görüntülü (film, tepegöz vb.) d.Sesli araçlar.
 e.Dergi, gazete, ansiklopedi. f.internet

Başka.....

28. Yukarıda sayılan araç ve gereçleri kullanma sıklığınız ne kadardır?

- a.Çok sık kullanıyorum. b.Arada sırada.
 c.Çok nadir veya hiç kullanmıyorum.

29. Ders araç ve gereçlerini kullanmamanızın veya az kullanmanızın sebepleri nelerdir?

- a.Ders saatinin yetersizliği. b.Bunları bulamıyorum.
 c.Bunların Arapça öğretimi için uygun olmaması.
 d.Bunları kullanma alışkanlığım olmadığı için.
Başka.....

30. Sizce Arapça dersi başarılı mı?

- a.Evet her yönden çok başarılı
 b.Öğrenciler konuşabiliyor, diyalog ve konuşma öğretimi yönünden başarılı
 c.Öğrenciler dilbilgisi konusunda başarılılar
 d.Hiç bir konuda başarılı değil
 e.Başarı durumu ortada, ne çok iyi ne de kötü
Başka.....

31. Hazırlık sınıflarında hangi ders kitabını takip ediyorsunuz?

- a.Milli Eğitim Bakanlığının
 b.Özel kesimin

32. 9,10,11. sınıflarda hangi ders kitabını takip ediyorsunuz?

- a.Milli Eğitim Bakanlığının
 b.Özel kesimin

33. Ders kitaplarını tercih sebebiniz?

- a.Diğerine göre daha ucuz
 b.Diğerine göre daha güzel baskısı var
 c.Diğerine göre dilbilgisi konularına daha fazla yer vermiş
 d.Diğerine göre konuşma/pratiğe dönük diyaloglara daha fazla yer vermiş
 e.Kolay temin ediliyor
 f.Özel sektör, kitapları indirimli satıyor.
 g.Özel sektör, okula kitap alımından dolayı yardım/komisyon veriyor.
 i.Özel sektör kitaplarının öğretmen kitabı var.
Başka.....

34. Programdaki dilbilgisi kurallarını nasıl okutuyorsunuz? Lütfen yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

35. Programdaki metin diyalogları nasıl okutuyorsunuz? Lütfen yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

36. Sınavlarda dilbilgisi kurallarıyla ilgili nasıl soru soruyorsunuz? Lütfen yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....

37. Sınavlarda metin diyaloglarla ilgili nasıl soru soruyorsunuz? Lütfen yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....

III. ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE İDEAL (ÖZLENEN) DURUM

38. Sizce hazırlık sınıfında Arapça dersinde ağırlık, hangi konularda olmalıdır? (Lütfen (1.2.3) şeklinde sıralayınız.

- a.Şu andaki durum iyi
- b.Konuşma/pratiğe dönük diyalog az, dilbilgisi kuralları çok olmalı
- c.Konuşma/pratiğe dönük diyalog çok, dilbilgisi kuralları az olmalı

39. Sizce hazırlık sınıfında Arapça dersindeki metin/diyaloglarda ağırlık, hangi konularda olmalıdır? (Lütfen (1.2.3) şeklinde sıralayınız.

- a.Şu andaki durum iyi
- b.Günlük konuşmaya dönük olmalı
- c.Sadece dinî kelimelere dönük olmalı
- d.Karışık olmalı

40. Sizce 9,10,11. sınıflarda Arapça dersinde ağırlık, sizce hangi konularda olmalıdır? (Lütfen (1.2.3) şeklinde sıralayınız.

- a.Şu andaki durum iyi
- b.Konuşma/pratiğe dönük diyalog az, dilbilgisi kuralları çok olmalı

() c.Konuşma/pratiğe dönük diyalog çok, dilbilgisi kuralları az olmalı

41. Sizde 9,10,11. sınıflarda Arapça dersindeki metin/diyaloglarda ağırlık, hangi konularda olmalıdır? (Lütfen (1.2.3) şeklinde sıralayınız.

- () a.Şu andaki durum iyi
() b.Günlük konuşmaya dönük olmalı
() c.Sadece dinî kelimelere dönük olmalı
() d.Karışık olmalı

42. Sizde hazırlık sınıfında Arapça dersindeki metin/diyaloglarda ağırlık, hangi konularda olmalıdır? (Lütfen (1.2.3) şeklinde sıralayınız.

- () a.Şu andaki durum iyi
() b.Günlük konuşmaya dönük olmalı
() c.Sadece dinî kelimelere dönük olmalı
() d.Karışık olmalı

43. Sizde dilbilgisi kuralları nasıl okutulmalıdır? Lütfen yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....

44. Sizde metin diyaloglar nasıl okutulmalıdır? Lütfen yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....

45. Sizde sınavlarda dilbilgisi kurallarıyla ilgili nasıl soru sorulmalıdır? Lütfen yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....

46. Sizde sınavlarda metin diyaloglarla ilgili nasıl soru sorulmalıdır? Lütfen yazınız.

.....
.....
.....
.....

